

Verslagen over het vogelleven op natuurmonument De Beer, 1954

Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer 8

Verslagen over het vogelleven op natuurmonument De Beer, 1954

Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer 8

April 2012

© Ed Buijsman, Houten

De *Mededelingenreeks Natuurmonument De Beer* beoogt informatie over het voormalige natuurmonument De Beer toegankelijk te maken.

De uitgaven zijn beschikbaar via de website www.natuurmonumentdebeer.nl.

Foto voorpagina

Opzichter Wabe Korfmaker in de
meeuwenkolonie op De Beer

Foto Kees Scherer

Correspondentieadres

Bovencamp 57

3992 RX Houten

030 6373498

info@natuurmonumentdebeer.nl

Deze uitgave of delen eruit mogen vrijelijk worden verspreid en vermenigvuldigd op voorwaarde dat te allen tijde duidelijk is welke de herkomst van de informatie is.

Toelichting

Dit document bevat een transcriptie van de maandverslagen over het vogelleven op natuurmonument De Beer in het jaar 1954 van de hand van opzichter Wabe Korfmaker. Dit materiaal bevindt zich in het archief van de Stichting Natuurmonument De Beer in het Stadarchief Amsterdam. Het hier gepresenteerde materiaal bevindt zich in toegangsnummer 999, inventarisnummer 2628.

Korfmaker was uit hoofde van zijn functie verplicht om elke maand aan het bestuur van de Stichting Natuurmonument De Beer verslag over de 'flora en fauna van De Beer' uit te brengen. Korfmaker heeft dit altijd zorgvuldig gedaan. Zijn handgeschreven aantekeningen werden na ontvangst door de voorzitter van het bestuur op zijn bureau meestal uitgetypt. Het inventarisnummer 2628 bevat de verslagen van Korfmaker voor de jaren 1946-1960. De verslagen zijn grotendeels in getypte vorm; een klein deel betreft de handgeschreven originelen van Korfmaker. De teksten zijn niet geredigeerd en bevatten dan ook de schrijffouten van Korfmaker.

In hoeverre de vermelde waarnemingen juist zijn, valt natuurlijk niet na te gaan. Professor Van Oordt, jarenlang lid van het bestuur van de Stichting Natuurmonument De Beer, maakte er in de bestuursvergadering van 17 februari 1961 volgens het verslag de volgende kritische opmerking over: 'Prof. Van Oordt zegt in de lijsten met aantallen broedparen enige zeer onwaarschijnlijke meldingen te hebben aangetroffen'. Medebestuurslid Lebert merkte daarop volgens het verslag tactisch op: 'De heer Lebert raadt aan met critiek in dit opzicht op het personeel zeer voorzichtig te zijn. Wel zouden we bij het overnemen van hun opgaven in het jaarverslag in het vervolg iets voorzichtiger kunnen zijn.'¹ In hoeverre deze opmerkingen eventueel ook op Korfmaker betrekking hadden, is niet duidelijk. In het algemeen stond Korfmaker wel bekend om zijn goede kennis van flora en fauna.

¹ Zie in het archief van de Vereeniging Natuurmonumenten, toegangsnummer 999, inventarisnummer 2608, Stadsarchief Amsterdam.

Rapport over de maand januari '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

Hoewel er in het begin van de maand weinig verscheidenheid van vogels was waar te nemen, was het toch nog wel voor de liefhebber de moeite waard om een tochtje naar de Brielse Maas langs het Groene strand te ondernemen. Bij de zuiderpier waren dan meestal wat eendensoorten waar te nemen, zoals smienten, pijlstaart, wilde eenden, talingen en een groep eidereenden. Verder naar het zuiden tegenover stelling Briele in een zeewaterplas kon men bijna iedere dag een aantal (42 geteld) bergeenden zien, terwijl op het groene gedeelte in die omgeving steeds strandleeuweriken en sneeuwgorzen aanwezig waren. Ook kon men dan nog de buizerd, kiekendief en sperwer en een grote hoeveelheid bonte, zwarte kraaien en veel kouwtsjes waarnemen, terwijl langs de zee kant zich honderden scholeksters ophielden. Bij de Kaas ten oosten van de dam, geoorde futen, zeeëenden, midd. zaagbek, strand- en drietenstrandlopers en o s en achter de eendenkooi 15 kleine zwanen. Later in de maand bij strenge vorst ganzen (grauwe) en Mr. Kist ² beweert ijsduikers en witsnavelige ijsduikers waargenomen te hebben. Terug door de duinen kon men nog veel kramsvogels, koperwieken, roodborstjes, koolmezen, winterkoninkjes en vinken waarnemen. Nu dat het zo streng vriest strooi ik elke dag op verschillende plekken vogelzaad doch bijzondere vogels heb ik tot dusverre niet bij de voederplaatsen waar kunnen nemen.

Verder geen bijzonders
"de Beer" 2 februari 1954
(w.g) W. Korfmaker

² Jan Kist (1911-1990). Zie ook K.H. Voous, In de ban van vogels, Scheffers, Utrecht, 1995.

Rapport over de maand februari '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

In de maand februari waren er verschillende eendensoorten waar te nemen. Zoals toppers, kuifeenden, nonnetjes, veel smienten en talingen, pijlstaarteenden, bergeenden, enkele tafeleenden, middelste zaagbek, grote zaagbek, wilde eenden. Veel grauwe ganzen koppels van soms 50 kleine zwanen. Veel futen zeer veel meerkoeten en waterhoentjes, waterrallen, 2 parelduikers enige alken waarvan later 2 doden (van de stookolie). Zo ook enige zeekoeten, 2 ijsduikers waarvan later een olieslachtoffer gevonden door leden van N.J.N., welke de vogel van zijn kop beroofde. Ik heb deze kop in beslag genomen. Vrat moet ik met deze kop doen? Naar Prof. van Oordt³ opsturen? Verder waren er enige sneeuwgorzen en strandleeuweriken waar te nemen. Veel merels, keepen en groenlingen, vinken, mezen en kramsvogels. Op verschillende plaatsen heb ik dagelijks met sneeuwval en strenge vorst gerst en haver gestrooid voor de eenden en gemengd vogelzaad voor de zangvogels. Trots dien zijn er toch nog verschillende vogels omgekomen. Vooral scholeksters en wulpen en meerkoeten hebben zeer van de honger en koude te lijden gehad, doch de sterfte onder de vogels was geen 10/100 van wat er in de winter van '46-'47 gestorven is. De reden hiervan is, dat er nu van alle kanten geholpen is het leed van de di eren te verzachten met voedsel, hetgeen er in de winter van '47 niet van kon komen omdat het er biet was.

"de Beer" 2 maart '54
(w.g) W. Korfmaker

³ Goris (Gregorius Johannes) van Oordt (1892-1963). Zie ook K.H. Voous, In de ban van vogels, Scheffers, Utrecht, 1995.

Rapport over de maand maart '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

In de maand maart kwam er we er leven langs de kust en ook elders in het terrein. Zo waren er waar te nemen de volgende vogelsoorten, waarvan er al weer enkele zich met hun nest gelegenheid bezig hielden. Kieviten matig aantal, veel tureluurs, gruto's matig aantal. Kemphanen nog niet veel. Veel ,scholeksters, bontbekpluvieren ongelijke aantallen, strandpluvieren niet veel. Op 28 maart: ± 80 grote sterns. Zeer veel kapmeeuwen en ook laten de .silvermeeuwen, zich bij tientallen zien. Zeer veel wilde eenden zijn aan het paren of zijn alreeds aan de leg. Slobeenden zeer weinig, talingen zeer weinig, bergeenden matig, aantal, kluten idem tot nog toe. Verder waren er smienten, steenlopers, grauwe- en rotganzen op het breed bevonden zich gedurende enige weken 16 zwanen, waarvan enige knobbelzwanen. Op de Brielse Maas was gedurende de maand maart nog een ijsduiker waar te nemen. Op 23 maart de eerste fitis. Verder nog een rouwkwikstaar, waterpiepers, rietgorzen, groenlingen, kneuen, keepen, kool- en pimpelmees, heggemus, roodborst, winterkoning. Bruine- en asgrauwe kiekendief nog veel bonte- en zwarte kraaien, kouwtjes en enige roeken, en bij stelling Briele 2 velduilen en enige steenuilen. Veel watersnippen op het Breed.

Verder geen bijzonders
"de Beer", 5 april 1954
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand april 1954 “de Beer”

VOGELLEVEN.

Koude en alle dagen harde wind uit het noordoosten hebben de meeste vogels nog niet tot een besluit doen komen of ze wel dan niet zullen gaan broeden en zijn nog steeds aan het trekken. Vooral de weidevogels als gruto, tureluur, kemphaan enz. Een enkel paartje is tot broeden overgegaan. Met de grote sterns is het al niet veel beter en kan er tot nog toe niet van grote kolonies worden gesproken. Ook de visdiefjes zijn erg laat en vissen nog steeds op het binnengedeelte van de Brielse Maas. Verder zijn er zeer weinig kievitens, 6 à 700 stuks, kapmeeuwen ± 5000 paar, de zilvermeeuwen schat ik op 6 à 700 paar en zijn aan de leg. De nachtegalen zijn donderdag 29 april in grote getale gearriveerd, ook zijn er veel gekraagde roodstaartjes en tamelijk veel fitis. Voorts zijn er de braamsluiper, bosrietzanger, kneuen, meesjes en de andere soorten die gewoonlijk op de Beer broeden, zoals de heggemus, grasmus, winterkoninkje, kleine karekiet, rietgors, leeuwerik en tapuit (ook de groenlandse tapuit). Voorts waren er de tjif tjaf, bonte vliegenvanger, rouwkwikstaart en withalsvliegenvanger waar te nemen. Wilde eenden, slobbeenden en enkele paartjes talingen broeden in het terrein. Bergeenden zijn aardig veel vertegenwoordigd.

Verder geen bijzonders
“de Beer” 2 mei 1954
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand mei '54 de "Beer".

VOGELLEVEN.

In het begin van deze maand liet het zich aanzien dat de gehele vogelbevolking "de Beer" aan het verlaten was, althans dat er heel weinig van de broedperiode terecht zou komen. Dit was het gevolg van het aanhoudende zeer koude droge weer. Er waren zeer weinig Kieviten, tureluurs en gruto's. Weinig: grote sterns, de visdiefjes, dwergsterns, bontbek- en strandpluvieren lieten zich amper zien. De zilvermeeuwen lieten zich echter niet van hun stuk brengen en waren, weer sterk vertegenwoordigd naar schatting waren er zeker weer 600 of 300 paren, hiervan waren begin juni al 310 opgeruimd. Ook de kapmeeuwen lieten zich niet onbetuigd en pas toen deze zich zetten om te leggen toen kwam er beweging in de sterns. Eerst een kleine kolonie van ± 1500 paar die zich al spoedig uitbreidde tot 3000 paar dadelijk daarna begon zich ± 500 meter verder naar het zuiden een kolonie te vormen die opliep tot naar schatting 6000 paar. Er kwamen meer Kieviten en gruto's en ook de tureluur en vrij veel voor "de Beer" kemphanen. Welke ik dit seizoen zeker op 30 à 35 paar schatte. De visdiefjes waren zeer langzaam en kon in het laatst van de maand niet hoger komen dan ± 1000 nesten doch plotseling kwamen er meer en meer maar ik heb nog geen schatting kunnen maken, ook kwamen er tamelijk dwergsterns, ook waren er aardig bontbek- en strandbekpluvieren doch niet roemlijk, bergeenden ± 175 à 200 paren. Verder heeft alles een zeer goed verloop tot heden toe. In mijn volgende rapport meer schattingen.

"de Beer", 2 mei 1954
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand juni 1954 “de Beer”

VOGELLEVEN.

Als gasten waren er enige dag en 2 zilver reigers (kleine). Tot het laatst van juni verliep het broedseizoen naar wens, doch daarna heeft het een wending genomen ten nadele van de jonge vogels. Een koude harde wind hield de vis Van de oppervlakte van de zee en de jongen verhongerden. De jonge visdiefjes langs de kant hebben er veel geleden door het stuivende zand en werden blind. De grote sterns echter hebben het zeer goed getroffen, daar deze al flink groot waren en zich konden verbergen. Er zijn dan ook veel jonge grote sterns groot geworden. Jonge bergeenden zijn er dit seizoen veel meer dan vorig jaar. Dwergsterns hebben ook tamelijk gebroed, ook hiervan waren er slachtoffers. Weinig bontbek- en strandpluvieren hebben er gebroed en de kluten schat ik op 65 nesten in de hoogwaterlijn is het eerste broedsel weggespoeld. Er werden door middel van vergiftiging 495 zilvermeeuwen opgeruimd, 126 jonge vogels gedood en 35 met afschot het totaal aantal zilvermeeuwen dat opgeruimd is in dit seizoen is aldus 656. Al de eieren zijn vernietigd.

Verder geen bijzonders
“de Beer” 2 juli 1954
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand juli '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

De broedtijd is thans weer achter de rug, en op enkele uitzonderingen na, kunnen wij weer tevreden zijn. Met de uitzonderingen bedoel ik wel in de eerste plaats de visdiefjes, waarvan er naar schatting 4000 hebben gebroed en waar nog geen 10% van tot zijn recht is gekomen. De oorzaak hiervan is het bestuur reeds bekend gemaakt in een van mijn vorige rapporten, namelijk zeer slecht weer en in de 2e plaats de zilvermeeuwen. Merkwaardig is het echter, dat de grote sterns van het slechte weer, noch van de zilvers zo goed als geen schade van hebben ondervonden en schat ik het aantal in leven gebleven jonge vogels zeer zeker op 85%. De oorzaak van de schade van de visdiefjes is mijn inziens dan ook wel, doordat de invasie van de grote hoeveelheid zilvers die op andere plaatsen verdreven werden en hier arriveerden juist in de broedperiode van de visdiefjes samen viel. Verder zijn door slecht weer en dus armoe zeer veel jonge kapmeeuwen omgekomen. Als trekvogels waren er waar te nemen groenpootruiter, witgatje en een zwarte ruiter. Ook enige lepelaars lieten zich op de Brielse Maas zien.

Verder geen bijzonders
"de Beer" 2 augustus 1954
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand augustus '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

In het laatste gedeelte van deze maand was er van sommige vogels al een trek waar te nemen. Vooral de grauwe vliegenvanger, was er zeer sterk in aantal. Ook de bonte vliegenvanger was al vertegenwoordigd, voorts zeer veel kneuen groenlingen en ook enige goudhaantjes. In het Bakkersbos nam ik 2 bonte spechten waar. Op het groene strand 4 morinelpluvieren. Verder kanoet, strandlopers, rose gruto's, drieteen-en bonte strandlopers. Verder werd mij door een N.J.N'er mede gedeeld dat hij de steppenvorkstaartpluvier had waargenomen. De mogelijkheid hiervan is niet uitgesloten, aangezien deze vogel hier volgens de Kogelgids meer voorkomt. Voorts waren er groenpoot ruiters, witgatjes, bontbekpluvieren. Veel trekkende wulpen en op 31 augustus zag ik nu alreeds een groep grauwe ganzen.

Verder geen bijzonders
"de Beer" 2 september 1954
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand september 1954 “de Beer” Rozenburg.

VOGELLEVEN.

De vogeltrek is, hoewel er nog niet veel was waar te nemen, toch weer begonnen. Zo kon men op de trek waarnemen zwarte kraaien en kouwtjes ja zelfs op de helft van de maand een bonte kraai. Voorts de kool- en later de pimpelmezen, 9 morinelpluvieren nam ik waar. Voorts de kleine jager, later op 25 september de middelste jager. Op de zuidpunt bij de Brielse Maas zag ik op 25 september waarschijnlijk de visarend. Op zondag 26 september vernam ik van bezoekers dat dit juist was geweest, ook zij hadden de visarend waargenomen. Verder kleine- en bonte strandlopers, paarse strandlopers, oeverlopers en breedsnavelige strandlopers. Veel heggemussen, kneuen, groepjes vinken, groenlingen, goudhaantjes, enz. De bij ons logerende engelsman nam een gansachtige vogel waar tussen de wilde eenden. Hij was zo groot als een gans, zijn vleugels waren aan de onderkant tot aan de helft dus tot de elleboog zwart. Vanaf de vleugelpunt de andere helft wit, de hals was roodbruin, de buik rijsbruin en oranje poten. Dit was het beeld dat hij er van zag. Welke vogel of soort gans dit geweest mag zijn dat weet ik niet, hij zelf ook niet en volgens de engelsman zelf kwam deze vogel niet in de vogelgids van Mr. Kitz voor en ook niet in Zien is kennen.

Verder geen bijzonders
“de Beer”, 1 oktober ‘54
(w.g) W. Korfmaker

Maj. Gen. Lashburg zag een Z.Am. gans, natuurlijk uit een dierentuin ontsnapt.
Ook de Heer Carp zag deze.

Rapport over de maand October '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

Als bijzondere vogels zijn volgens enkele N.J.N.ers in deze waargenomen, een hop en een notenkraker en een draaihals. In het laatst van October (31 October) zag ik bij de zuiderpier een zwarte zwaan, deze was ook door anderen waargenomen en mogelijk ontvlucht? Verder zag ik 2 beflijsters, en 3 Jan van Genten bij de zuiderpier. Op de trekvlucht kwamen zeer veel vinken, ringmussen en seisjes, kool- en pimpelmezen, koperwieken, zanglijsters en kouwtjes niet veel bonte kraaien. De bonte kraaien waren dit jaar ook veel later dan andere jaren. Voorts waren er nog op de trek waar te nemen veel spreeuwen, boomleeuweriken, zeer veel kieviten. Op de Maas bevinden zich nog talrijke bergeenden, kanoetstrandlopers, rose gruto's. Veel wulpen, pijlstaarteenden, talingen, wilde en enkele zwarte zeeëenden en enkele smienten.

Verder geen bijzonders
"De Beer" 2 Nov. '54
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand Nov. '54 "de Beer"

VOGELLEVEN.

Als bijzonderheid, kwam op de Beer in begin Nov. als gast een Zwarte Zwaan. Het is blijkbaar een tamme, aangezien hij zich thans nog op "de Beer" bevindt en elke dag bij de eendenvoerplaats op het breed komt om ook wat mee te pikken. Verder nam ik nog 3 beflijsters waar. Aan de Maaskant vertoonden zich nu en dan een groepje grote witte zwanen éénmaal zelfs 33 exemplaren. Voorts waren er ook veel grauwe ganzen en kleine groepjes bergeenden, pijlstaarten en toppers enige zwarte zeeëenden. Op het groene strand en langs de kust tamelijk veel strandleeuweriken. Voorts waren op de trek veel kramsvogels, koperwieken, boomleeuweriken, meezen, merels en zanglijsters. Massa's spreeuwen trokken over, ook zeer veel kouwtjes en zwarte kraaien, bonte kraaien, deze waren stukken later dan vorige jaren. Verder waren er veel hout- en watersnippen, roodborstjes en kleine groepjes winterkoninkjes, langs de kust 2 Jan van Genten en 2 kleine jagers. Zeer veel en zilver en mantelmeeuwen en 5 enkele drieteenmeeuwen in het Jacob Bakkersbos 2 bonte spechten.

Verder geen bijzonders
"de Beer" 2 Dec. '54
(w.g) W. Korfmaker

Rapport over de maand december 1954 “de Beer”

VOGELLEVEN.

Dat er in de maanden januari en ook in de laatste maand van het jaar, december weinig is te beleven op vogelgebied, bewijst wel dat er weinig waarnemers komen. De geregelde bezoekers (waarnemers) althans op de zondagen zijn meestal de heren Mr. Kist, Klatte, Bezemer, Swaab en nog enige anderen.⁴ Toch is er meestal wat te zien. Zo zijn bij de dam over de Maas al enige tijd soms één soms ook drie ijseenden waar te nemen, ook zaagbekken, roodkeelduikers, toppereenden, zee-eenden, nu en dan enige bergeenden, kuifeenden, smienten en talingen houden zich daar op. Ook nam ik tussen de smienten en talingen enige tafeleenden waar terwijl ik op de terrein aan de binnenkant van de dam drie sneeuwgorzen heb waargenomen. Langs de kust tussen de dijk en de zee nam ik veel strandleeuweriken waartussen zich ook enige sneeuwgorzen bevonden waar. Langs de laagwaterlijn drieteenstrandlopers, steenlopers en enkele zilverpluvieren. Ook zag ik nog 4 zwanen, ik kon niet waarnemen of dit de grote of de kleine zwaan was wegens te grote afstand. Op 23 december; met de storm zag ik boven de pier bij het kernwerk vier valse stormvogels, ook waren er toen drieteenmeeuwen en veel stormmeeuwen; een grauwe gans met waarschijnlijk gebroken vleugel, ik heb nog jacht op de vogel gemaakt maar door het hoge water kon ik de vogel niet bereiken.

Verder geen bijzonders
“De Beer” 2 Jan. '55
(w.g) W. Korfmaker

⁴ Johann Klatte (1904-1977); Karel Bezemer (1899- 1991); Joseph Swaab (1916-). Zie ook K.H. Voous, In de ban van vogels, Scheffers, Utrecht, 1995.

Houdt de gedachte aan De Beer levend!

*De vernietiging van het natuurmonument
De Beer was misschien wel het grootste
milieuschandaal uit de twintigste eeuw.*